

dam rüdis, & inculta, ex qua müdum postea condidit. Et quoniam que fuerunt ex materia illa creata, erant in illa virtualiter, vt ita dicam, & fuerunt illic virtualiter creata, ait Ecclesiasticus cap. 18. Qui viuunt in æternum, creauit omnia simul Ex illa mole, & indigesta materia quam primo die creauit, fecit secundo die cælum admirabili eminentia & soliditate conspicuum, & super ipsum constituit aquas ex materia magis tenui, perspicua, subtili, ac fluida ex eadem mole. Vide aquæ illæ quæ super cælos sunt, non sunt elementares, sed aquæ quædam naturæ ex indigesta illa mole desumptæ ad cælos cooperiendos. Id indicat in verbis psalmographus: Extendens cælum sicut pellem, qui tegis aquis superiora eius. De illis ait idem diuinus psalter: Laudate eum cæli cælorum, & aquæ oës, quæ super cælos sunt. Has aquas appellant nonnulli cælum aqueum, alij crystallinum, cælum autem stellarum dicitur firmamentum, quod cum sit ex fluxa solubilibus materia, factum est solidissimum. Hanc rationem affert Theodoretus, quam sequuntur Gennadius & Iulianus. Sed cum cælum crystallinum sit ex natura multo magis fluida, meritò nomine aquarum significatur, de quibus hoc loco loquitur Daniel.

¶ *Benedicite omnes virtutes domini domino.* Poteris per has virtutes intelligere stellas, iuxta illud diuini citharedi psalmo 32. Verbo domini cæli firmati sunt, & spiritui oris eius omnis virtus eorum. Et illud Genesis 2. Et facti sunt cæli, & terra, & omnis virtus eorum. Seu vt nostra habet editio, & omnis ornatus eorum. Sydera enim errantia admirabilem fulgorem mittentia cum cæteris stellis, quibus cæli species vndique ornatur, virtutes & ornatus cæli vocantur, quòd insatiabile spectaculum mortalibus præbeant. Poteris etiam per has virtutes angelos intelligere, iuxta illud diuini psalter: Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ. Et iuxta illud Euangelij: Virtutes cælorum mouebuntur. Quidam hoc loco per has virtutes cælorum intelligunt eorum motores, quos alij vocant Angelos, alij spiritu-

us, alij intelligentias. De quibus illud Psalmi 102. intelligendum putant: Benedicite domino omnes virtutes eius, ministri eius, qui facili voluntatem eius. Quidam de virtutibus seu viribus stellarum, quas vocant influentias, hunc locum explanant. Nam non solum iuxta philosophos, sed etiam iuxta magnum Dionysium capite 4. de diuinis nominibus globi cælestes per huiusmodi virtutes sunt instrumentaliter causa motuum his inferioribus. Et Albertus Magnus ait in orbibus cælorum virtutes esse naturam rerum inferiorum mouentes, & instaurantes. Nihilominus tamen arbitrium nostrum hiterum est.

¶ *Benedicite sol & luna domino.* Hæc sunt duo lumina splendidissima, de quibus capite primo Genesis scriptum legimus: Fecit Deus duo luminaria magna. Et Ecclesiasticus 43. Species cæli in visione gloriæ, sol in aspectu annuntians in exitu, vas admirabile opus excelsum. Et paulo post: Magnus dominus qui fecit illum, & in terminibus eius festinauit iter. Et luna in omnibus in tempore suo ostensio temporis. Ambrosius de operibus sex dierum verba hæc literis mandauit: Sol ocularis est mundi, iucunditas diei, cæli pulchritudo, naturæ gratia, præstantia creaturæ. Sed quando hunc vides, authorem eius considerat, quando hunc miraris, laudat prius ipsius creatoris. Hæc ille. Dionysius Areopagita capite quarto de diuinis nominibus: Sol, inquit, visibilis imago est euidentis diuinæ bonitatis. Didymus ait, ideo hæc duo lumina fuisse creata quarto die, quia quaternarius numerus honorabilis est. Seuerianus tamen eam ob causam illud ait effectum esse, ne quis putaret fructus terræ editos esse vi ac natura horum duorum luminum, ne crederent homines, non posse plantas frondescere, & fructus ferre sine sole & luna, ex quo caperent ansam illa duo lumina pro diis colendi. Nam tertio die creata sunt arbores cum fructibus, quarto autem die creatus est sol cum luna & cæteris syderibus. In hac Seueriani sententia est Chrysofostomus in Genesis. Sunt duo hæc altra candore suo

Eccl. 18.
Pf. 103.
Pf. 148.
Theod. Genna. Iulianus
Pf. 32.
Gene. 2.
Pf. 123.
Mat. 24.
Mar. 13.
Luc. 21.

Pf. 102.
Diony.
Albert.
Gene. 1.
Eccl. 43.
Ambro.
Diony.
Didym.
Seueria.
Chryso.
suo